

Studijní materiál 8

citace, normy úpravy písemnosti

► Citace & parafráze

Citace

- text je z původního díla převzat doslovně
- včetně typografického zdůraznění
- je v uvozovkách
- autor a zdroj je ocitován

Pokud používáme přímé citace příliš často, působí text roztříštěně (každý autor má svůj osobitý styl psaní), vhodnější jsou parafráze.

Parafráze (nepřímá citace)

- text je interpretován vlastními slovy
- nemění se jeho význam
- nedává se do uvozovek
- autor a zdroj je ocitován
- zpravidla je kratší než originální text

Pro vytvoření parafráze musíme originální text dokonale pochopit – parafráze je zaměřena na základní myšlenku a bývá (zpravidla) o něco kratší než původní text.

Parafráze se netvoří záměnou některých slov za synonyma!

Je-li převzata cizí myšlenka, obrázek, graf, tabulka atp. a není-li ocitován autor, jedná se o plaglát (= krádež = důvod k vyloučení ze studia).

► Citační norma

cituje se podle:

- 1) (univerzální) citační normy – ČSN ISO 690 (aktuálně platná od 1. 4. 2011)
= česká verze mezinárodní normy ISO 690:2010
- 2) harvardského systému
- 3) v některých oborech – dle odborných časopisů oboru (ev. dle pokynů vydavatele, editora apod.)

Základní metody citování a odkazování

- **číselný odkaz + seznam poznámek** obsahující bibliografické údaje za vlastním textem
- **harvardský systém**
  - v textu v kulaté závorce jméno autora citovaného dokumentu a rok jeho vydání, připojuje se i číslo stránky
- **číselný odkaz + poznámka pod čarou** (viz výše)

Základní pravidla

- jednoznačnost identifikace textu
- údaje udávány v normou určeném pořadí
- co největší přesnost údajů + nelze vypustit povinné údaje (viz dále)
- používá se latinka (pokud v textu jiný znakový systém, transliteruje/transkribuje se)
- údaje se uvádějí v jazyce citovaného dokumentu
- nutná jednotnost citací v celém dokumentu!

Struktura bibliografické citace (nejčastější příklady) dle normy ČSN

• **Kniha**

Jméno autora. *Název: podnázev*. Vedlejší název. Vydání. Další tvůrce. Místo publikování: Nakladatel, rok vydání. Název edice a číslování. Standardní identifikátor.

• **Periodikum**

Název periodika. Vedlejší název [typ nosiče]. Vydání. Místo publikování: Nakladatel, datum publikování, číslování [datum citování]. Standardní identifikátor. Dostupnost a přístup.

–podtržené položky pouze u elektronických zdrojů

• **Článek v periodiku**

Autor příspěvku. Název příspěvku. *Název periodika*. Vedlejší název [typ nosiče]. Vydání. Místo publikování: nakladatel, datum publikování, číslování, rozsah stránek příspěvku [datum citování]. Standardní identifikátor. Dostupnost a přístup.

–nakladatelské údaje – dle normy povinné, ale nejsou potřebné pro identifikaci, proto se zpravidla vynechávají

– podtržené položky pouze u elektronických zdrojů

• **Příspěvek ve sborníku**

Autor příspěvku. Název příspěvku. In: autor sborníku. *Název sborníku*. Vedlejší název. Vydání. Další tvůrce sborníku. Místo publikování: Nakladatel, rok vydání. Číslování svazku s příspěvkem, rozsah stran příspěvku, název edice a číslování. Standardní identifikátor.

• **Webová stránka**

Autor stránky. Název stránky. *Název webového sídla: podnázev*. Vedlejší název [typ nosiče]. Další tvůrce. Místo publikování: Nakladatel, datum publikování, datum aktualizace/revize [datum citování]. Standardní identifikátor. Dostupnost. Lokace. Poznámky.

• **Kvalifikační práce**

Jméno tvůrce. *Název: podnázev*. Vedlejší název [Druh nosiče]. Místo odevzdání práce, datum odevzdání práce [Datum citování]. Dostupnost a přístup. Druh práce. Název instituce, kde byla práce napsána. Vedoucí kvalifikační práce. Poznámky.

–podtržené položky – pouze u elektronických kvalifikačních prací

Prvky bibliografické citace

Tvůrce

- neznámý autor = zkratka Anon
- v podobě, v jaké uvedena v citovaném dokumentu
- ČAPEK, Karel.
- LA FONTAINE, Jean de.
- UNESCO.
- OSTRAVSKÁ UNIVERZITA. Pedagogická fakulta.

Název

- kurzívou
- ve tvaru, v jakém se nachází v dokumentu
- *Babička.*
- *On the road.*
- *Beatles [White album] [CD].*
- *National Geographic (Praha)*
- *National Geographic (Washington)*

Typ nosiče

- povinný údaj u všech dokumentů s výjimkou tištěných
- píše se do hranaté závorky
- [online]
- [Braillovo písmo]
- [CD]
- [fotografie]
- [notový zápis]

Vydání

- ve tvaru, v jakém je psáno v dokumentu
- povinný údaj, pokud se nejedná o 1. vydání
- 2. přeprac. vyd.

Nakladatelské údaje

- Místo vydání: Nakladatel, rok vydání.
- Praha: Albatros, 2002.
- u nakladatele se často vynechávají zejména obchodní zkratky (*Grada Publishing, a. s.* = *Grada*)

Stránky

- citujeme-li jen část dokumentu, uvádíme i rozsah stránek

Názvy edic a číslování svazků

- je-li uvedeno v dokumentu, jedná se o povinný údaj
- edice B, sv. 15

Identifikátory

- = mezinárodní standardní číslo:
  - knihy: ISBN
  - časopisy: ISSN

- digitální objekty: DOI

Další informace: <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>, <http://www.citace.com/>

🔗 Citujte správně dle uvedené ČSN normy:

1A) Kniha

- autoři: Sandra Červenková, František Daněk, Petr Datel
  - název knihy: Lesní ptactvo
  - vydavatelství: Rebio, a. s.
  - místo vydání: Jilemnice
  - rok vydání: 2015
  - počet stránek: 145
  - číslo vydání: 2. upravené
  - ISBN: 123-456-789
-
-
-

2A) Příspěvek ve sborníku

- autor příspěvku: Jana Marková
  - název příspěvku: Legislativa ve školské praxi
  - podnázev: Základy práva pro ředitele škol
  - editor sborníku: Václav Skula
  - název sborníku: Právo, právní věda a edukační systém
  - 1. vydání
  - místo vydání: Brno
  - vydavatel: Masarykova univerzita
  - rok vydání: 2015
  - rozsah stran příspěvku: s. 45-87
  - ISBN: 987-654-321
-
-
-

3A) Článek v časopise

- autor článku: Petr Vomáčka
  - název příspěvku: Proč bychom se nebavili?
  - periodikum: Pestré dění
  - rok vydání: 2014
  - číslo vydání: 14
  - s. 10-11
  - ISSN: 124-456-678
-
-
-

Struktura bibliografické citace (nejčastější příklady) dle harvardského systému¹

• **Kniha**

Tvůrce, rok. Název publikace. Vedlejší názvy. Vydání. Další tvůrce. Místo: nakladatel. Počet stran. Edice, číslo edice. ISBN.

– nemá-li kniha autora, píšeme nejprve název a za ním rok vydání

- *African Encyclopedia*, 1974. London: Oxford University Press.
- DÄNIKEN, Erich von, 1994. *Prorok minulosti*. Přeložil R. ŘEŽÁBEK. Praha: Naše vojsko. 220 s. Fakta a svědectví, sv. 119. ISBN 80-206-0434-0.

• **Sborník**

Tvůrce, rok. Název sborníku. Vedlejší názvy. Další tvůrce. Místo: nakladatel. ISBN (nebo ISSN).

- ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, KULHAVÝ, Viktor a PROCHÁZKA, Jakub, eds., 2011. *Konference psychologie práce a organizace 2011: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno 25.–26. května 2011. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5490-5.

• **Periodikum**

Název periodika, rok. Vedlejší názvy. Další tvůrce. Místo: nakladatel, číslování. ISSN.

- *Sdělovací technika: telekomunikace, elektronika, multimédia*, 2006. Praha: Sdělovací technika, 54(12). ISSN 0036-9942.
- *Sdělovací technika: telekomunikace, elektronika, multimédia*, 2006, Praha: Sdělovací technika, roč. 54, č. 12. ISSN 0036-9942.

• **Článek v periodiku**

Tvůrce, rok. Název příspěvku. Název periodika. Vedlejší názvy. Místo: nakladatel, číslování, strany. ISSN.

- VAŘEKA, Pavel, 2008. Archeologický výzkum vesnic středověkého původu na Tachovsku zaniklých po roce 1945. *Archaeologia historica*. 33, 101-117. ISSN 0231-5823.
- VAŘEKA, Pavel, 2008. Archeologický výzkum vesnic středověkého původu na Tachovsku zaniklých po roce 1945. *Archaeologia historica*. Sv. 33, s. 101-117. ISSN 0231-5823.

• **Příspěvek ve sborníku**

Tvůrce, rok. Název příspěvku. In: Název sborníku. Vedlejší názvy. Místo: nakladatel, strany. ISBN (nebo ISSN).

- DOSTÁLOVÁ, Ludmila, 2005. Logika není matematika. In: *Univerzita: tradiční a netradiční ve výuce: 20.–21. leden 2005*. Plzeň: Čeněk, s. 162-170. ISBN 80-86898-60-1.

• **Webová stránka**

---

¹ Podtržené údaje nejsou povinné.

Tvůrce stránky, rok. *Název*. Vedlejší názvy [typ nosiče]. Další tvůrce. Místo: nakladatel, datum publikování. Datum aktualizace/revize [datum citování]. Dostupné z: www adresa.
Path: cesta

–údaj o místě může být vnímán jako nadbytečný

- *Výzkum a vývoj v České republice*, 2011 [online]. Praha: Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Poslední změna 27.07.2011 [cit. 27.07.2011]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz>

• **Kvalifikační práce**

Tvůrce, rok. *Název*. Vedlejší názvy. Místo vytvoření. Rozsah. Druh práce. Název školy. Vedoucí práce nebo školitel.

- KOSCELNÍK, Petr, 2010. *Analýza prostorových a formálních vlastností středověkých obléhacích táborů*. Plzeň. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Karel NOVÁČEK.

Odkazy v textu

1) autorovo jméno je v textu zmíněno

– odkaz na celou práci

Klaus (2007) mluví o doktríně globálního oteplování a označuje ji za ideologii.

– odkaz na konkrétní část práce

Novák (2005, s. 25) předpokládá, že ...

– více děl od jednoho autora, vydaných ve stejném roce odlišujeme malými písmeny

... (Masanès, 2006c, s. 34).

2) autorovo jméno není přímo v textu uvedeno

Objevuje se i názor, že se jedná o ideologii (Klaus, 2007).

3) dva autoři

a) jedné publikace

(Kotler a Armstrong, 2001) uvádí, že...

b) dvou různých publikací

Někteří autoři (Kotler, 2001; Armstrong, 2010a) shodně popisují...

4) více autorů

(Hromádka et al., 2010) tvrdí ve svých publikacích, ...

... považuje za kompaktní celek (Meško aj., 2006).

5) dílo nemá autora nebo má mnoho autorů

(African Encyclopedia, 1974)

6) autorem je organizace

(Council for British Archeology, 1970)

---

7) Dílo není datováno

(Novák nedatováno)

8) Dílo je v tisku

(Novák v tisku)

Řazení v seznamu literatury

– úplné bibliografické citace v seznamu řadíme podle prvního autora a podle roku

MASANÈS, Julien, 2006c. *Web archiving: issues and methods*. In: Julien MASANÈS, ed.

Web archiving. Berlín: Springer, s. 1-53. ISBN 978-3-540-23338-1.

MASANÈS, Julien, 2006d. *Selection for web archives*. In: Julien MASANÈS, ed. Web archiving. Berlín: Springer, s. 71-91. ISBN 978-3-540-23338-1.

MOHR, Gordon, STACK, Michael, RANITOVIC, Igor, AVERY, Dan and KIMPTON, Michele, 2004. *An Introduction to Heritrix: An open source archival quality web crawler* [online]. IAWW 2004 [cit. 25.11.2009]. Dostupné z: <http://iwaw.europarchive.org/04/Mohr.pdf>

Další informace: <https://sites.google.com/site/novaiso690/citace-parafraze> (česky),
<http://www.york.ac.uk/integrity/harvard.html>,
<http://www2.le.ac.uk/library/help/referencing/author-date>

6 Citujte správně dle uvedeného harvardského systému:

1B) Kniha

- autor knihy: 0
  - název knihy: Lesnický naučný slovník
  - vydavatelství: Agrospoj
  - místo vydání: Praha
  - rok vydání: 1994
  - počet stran: 780
  - číslo vydání: 4. upravené
  - ISBN: 80-7084-111-7
-
-
-

2B) Sborník

- autoři sborníku: TROJÁNEK, A., J. NOVOTNÝ a D. HRUBÝ (editoři)
  - název sborníku: Matematika, fyzika a vzdělávání
  - vydavatelství: JČMF
  - místo vydání: Velké Meziříčí
  - rok vydání: 2004
  - ISBN: ISBN 80-214-2601-2.
-
-
-

3B) Článek v časopisu

- autoři článku: Josef Kramář, Richard Vaněk
  - název článku: K problému transparentnosti
  - periodikum: Moderní ekonomie
  - rok vydání: 2012
  - ročník: 6
  - s. 10-52
  - ISSN: 0047-2727
-
-
-

4B) Článek v online časopisu

- autor článku: Bratková Eva
  - název článku: Co přináší třetí vydání mezinárodní normy ISO 690:2010
  - periodikum: Ikaros [online]
  - ročník: 14
  - číslo 9
  - rok vydání: 2010
  - datum citace: 2. června 2011
  - ISSN: 1212-5075
  - dostupnost: <http://www.ikaros.cz/node/6358>
-
-
-

► **Normy úpravy psaného textu**

- norma NENÍ obecně závazná, nutnost respektovat její požadavky proto závisí na rozhodnutí organizace, pro niž autor text připravuje, nebo na rozhodnutí autora samotného
- obvykle je třeba, aby konkrétní text respektoval různé související OBOROVĚ SPECIFICKÉ normy, předpisy, doporučení nebo zvyklosti

Jednotlivé složky textu

• Datum

- mezi řadovou číslovkou, která označuje den, a názvem měsíce se po tečce píše mezera
- výjimkou je obchodní korespondence, např. *20.04.2000* (bez mezer!)
- 20. 4. 2000, 20. dubna 2000*

• Časové údaje

- při zápisu času jako denní doby se hodiny a minuty dle PČP oddělují **tečkou**, za níž se nedělá mezera
- hodiny 0–9 se píšou jednomístně, minuty dvojímístně: *7.30, 18.30, 23.25 h, porada začíná v 8.05 hod., dostavte se v 10.15 hodin*
- ČSN 01 6910 umožňuje místo tečky používat jako oddělovač hodin a minut **dvojtečku** – při použití dvojtečky se hodiny 0–9 mohou uvádět též dvoumístně: *7:30, 18:30, 03:25 h, porada začíná v 8:05 hod., dostavte se v 10:15 hodin*
- slova *hodina, minuta* a *sekunda* se krátí mezinárodními značkami *h, min, s* nebo českými zkratkami *h., hod., min.*; např. *8 h, 8 h. i 8 hod.; 30 min i 30 min.*; ale pouze *15 s*
- při zápisu doby trvání (např. sportovních výkonů) se hodiny, minuty a sekundy oddělují dvojtečkami, první uvedená složka časového údaje se přednostně píše jednomístně, další složky vždy dvoumístně, desetinná část se odděluje desetinnou čárkou: *nejlepší závodník doběhl v čase 2:05:27,15* (čteme: *v čase 2 hodiny 5 minut 27 sekund 15 setin sekundy*)
- **ČASOVÁ ROZMEZÍ píšeme s pomlčkou bez mezer: 10–13 h, oběd 12.00–12.45, návštěvní hodiny: květen–září 9–17 h, říjen–duben 9–16 h**

• Telefonní čísla

- členíme po trojicích (např. *225 456 113*)
- jiné členění se používá tehdy, může-li usnadnit zapamatování čísla, např. *800 11 22 33*

- **Výrazy na koncích řádků**

ŘÁDEK BY SE NEMĚL ZALOMIT NA MEZEŘE UŽITÉ:

- ✓ ve spojení neslabičných předložek *k, s, v, z* s následujícím slovem, např. *k mostu*
- ✓ ve spojení slabičných předložek *o, u* a spojek *a, i* s výrazem, který po nich následuje, např. *u babičky*
- ✓ pro členění čísel, např. *2 500, 1 000 000*
- ✓ mezi číslem a značkou, např. *50 %, § 23*
- ✓ mezi číslem a zkratkou počítaného předmětu nebo písmennou značkou jednotek a měn, např. *5 str., 8 hod*
- ✓ mezi číslem a názvem počítaného jevu, např. *500 lidí, 365 dní*
- ✓ v kalendářních datech mezi dnem a měsícem, rok však lze oddělit, např. *21. 6. | 2013*
- ✓ v měřítkách map, plánů a výkresů, v poměrech nebo při naznačení dělení, např. *mapa v měřítku 1 : 50 000*
- ✓ v telefonních, faxových a jiných zvláštních číslech členěných mezerou, např. *+420 800 123 987*
- ✓ ve složených zkratkách, v ustálených spojeních a v různých kódech, např. *a. s., s. r. o., mn. č., př. n. l., T. G. M*
- ✓ mezi zkratkami typu *tj., tzv., tzn.* a výrazem, který za nimi bezprostředně následuje, např. *tzv. klikání*
- ✓ mezi zkratkami rodných jmen a příjmeními, např. *Fr. Daneš, M. Těšitelová* – připouští se však oddělit příjmení od vypsání jména, např. *František | Daneš, Marie | Těšitelová*
- ✓ mezi zkratkou titulu nebo hodnosti uváděnou před osobním jménem, např. *p. Čečetková, mjr. Veselý, Ing. Poliaková* – lze však oddělit titul a rodné jméno od příjmení, např. *Ing. Ivana | Poliaková*

☞ Nechceme-li povolit rozdělení výše uvedených případů, uijeme tzv. **pevnou mezeru**, kterou napíšeme jako _____.

- **Odstavec**

– tvoří se nejčastěji 2 způsoby:

1) odsazení prvního řádku: první řádek je odsazen o určitou vzdálenost od levého okraje směrem doprava

2) oddělení prázdným řádkem: nejčastěji v anglofonních oblastech, běžný ale i u nás

○ Parchanty

= neúplné řádky textu, které se vyskytují na nevhodném místě (především poslední řádek odstavce, jenž vychází na první řádek stránky, v textu nevhodné

ŘEŠENÍ: mírné zvětšení nebo zmenšení mezer v části textu, příp. zasáhnutí do textu (rozeptání číslovek nebo zkratk apod.)

- **Vyznačování (= různé typy písma)**

– čím méně je použito, tím lepšího efektu dosahuje

– více než dva tři způsoby vyznačování jsou určeny pro slovníky a odbornou literaturu

– zvýrazňujeme-li slovo, výčet nebo výraz ve větě, **INTERPUNKCI NEZVÝRAZŇUJEME** – je součástí celé věty:

☞ Mám rád **šunku, bůček, slaninu**, ale i řízek. X Mám rád **šunku, bůček, slaninu**, ale i **řízek**.

– jinak je tomu v případě, pokud je interpunkce součástí celého výrazu, např. Křičeli na mne *táhni!*, ale já na to **ani náhodou!**, mládenci.

- **Interpunkce**

– tečka, čárka, dvojtečka, vykřičník či otazník za předcházejícím slovem se od následujícího textu **odděluje mezerou**

Napsal jsem větu a zakončil ji tečkou. Pak jsem napsal další.

– pokud končí věta zkratkou apod., píše se pouze jedno interpunkční znaménko

Rád si pochutnám na pravé domácí slanině, vyuzené klobásce atd.

– dvě interpunkční znaménka po sobě se neoddělují od sebe mezerou

Nyní napíši „přímou řeč“: „Ano, to je ona slíbená věta!“

– v rámci matematických výrazů se tečka (*krát*), dvojtečka (*děleno*) a další oddělují mezerou z obou stran

2000 : 50 = 40

Nikdy nepíšeme tečku u nadpisů a popisků grafů, obrazových reprodukcí atd.

– závorky ([ ], { }, / /, < >) přiléhají **bez mezer** k větám a výrazům, které „obalují“

Zmateně přecházel (vlastně spíš pobíhal) po celém nádraží.

– lomítko k výrazům přiléhá **bez mezer**

Klienti budou ubytováni v apartmánech/studiích.

– pokud je alespoň jeden z výrazů víceslovný, lomítko se mezerami odděluje z obou stran

Klienti budou ubytováni v hotelových apartmánech / studiích.

– stupeň ve smyslu **přídavného jména je bez mezery**

Kámen zasáhl zem v 45° úhlu. (pětačtyřicetistupňovém)

– stupeň jako jednotka **úhlu rovněž bez mezery**

Poklad se nacházel na 15°26'40" severní šířky.

– jinak se **odděluje mezerou**

Kámen zasáhl zem v úhlu 45 °. (čtyřicet pět)

Venku je necelých 7 °C.

!!užití pomlčky, spojovníku, trojtečky, uvozovek viz ostatní studijní materiály!!